

Nationell rapport om
ekonomiska reformer på
produkt- och
kapitalmarknaderna

Sverige

Oktober 2004

Innehållsförteckning

I.	INLEDNING	1
1	Arbetet med ekonomiska reformer i EU	1
II.A	SVERIGES TILLVÄXT OCH PRODUKTIVITET	1
1	Utvärdering mot Lissabonmålet	1
2	Resultat av ekonomiska reformer	2
II.B	Konkurrens på produktmarknader och fullföljandet av den inre marknaden	2
1	Ekonomisk integration	2
1.1	Genomförande av den inre marknaden	3
1.2	Kvarvarande hinder för handel.....	3
2	Regelverk som påverkar marknaderna.....	3
2.1	Konkurrenspolitik.....	3
2.2	Statsstöd	4
3	Samhällsnyttiga tjänster och andra nätverksindustrier	5
3.1	Telekommunikationer	5
3.2	Energi.....	5
3.3	Transporter.....	6
3.4	Post	7
3.5	Åtgärder för att stärka konsumenternas ställning	7
II.C	Företagsklimatet och effektivitet i offentlig sektor	8
1	Företagsklimatet	8
1.1	Regelförenklingar och andra förbättringar för små och medelstora företag.....	8
1.2	Företags- och kapitalbeskattning.....	8
1.3	Tillgång till riskkapital	9
2	Effektivitet i offentlig sektor	9
2.1	Alternativa driftsformer och konkurrens på lika villkor	10
2.2	Benchmarking	10
2.3	Offentlig upphandling.....	11
II.D	Den kunskapsbaserade ekonomin.....	11
1	FoU och innovationer	11
2	Informationssamhället.....	12
3	Utbud av kvalificerad arbetskraft och anpassning till näringslivets behov.....	12
II.E	Integration av miljöfrågor.....	13
1	Mål och framsteg för miljömässig hållbarhet	13
1.1	Uppföljning av miljömässig hållbarhet.....	13
2	Marknadsbaserade styrmedel	14
3	Effekter på miljön och produktmarknaderna.....	14
II.F	Kapitalmarknader och finansiella tjänster.....	15
1	Lagförslag och regelverk.....	15
1.1	Utveckling av lagstiftning.....	15
1.2	Övervakning av finansiella företag och marknader.....	16

1.3	Åtgärder för förbättrad ägarstyrning	16
2	Marknadsutveckling	16
2.1	Strukturomvandlingen i den finansiella sektorn.....	17
2.2	Åtgärder för att stärka konsumenternas ställning.....	17
Bilaga 1	Samverkan mellan nationell politik och Lissabonstrategin.....	18

I. INLEDNING

Reformer på produkt- och kapitalmarknaderna syftar till att förbättra marknadernas funktions-sätt. Därigenom skapas förutsättningar för hög och uthållig tillväxt samt full sysselsättning. Reformerna bidrar även till lägre priser och ökat utbud av varor och tjänster till förmån för konsumenterna. För att främja produkt- och kapitalmarknadsreformer initierade EU:s finans-ministrar 1998 den s.k. Cardiffprocessen.

1 Arbetet med ekonomiska reformer i EU

EU:s finansministrar antog 2003 allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken för de kommande tre åren, 2003–2005. De allmänna riktlinjerna fokuserar på hur den ekonomiska politiken på såväl nationell nivå som på EU-nivå kan bidra till att uppnå målen i Lissabonstrategin om en hög och uthållig tillväxt och full syssel-sättning. I riktlinjerna ingår därför rekommendationer både på EU-nivå och nationell nivå. Inom produkt- och kapitalmarknaderna rekommenderas Sverige att stärka konkurrensen i vissa sektorer samt att öka effektiviteten i offentlig sektor.

Den nationella rapporten om ekonomiska reformer är en redovisning och uppföljning av Sveriges åtgärder med anledning av de allmänna riktlinjerna avseende produkt- och kapitalmarknaderna. I årets rapport är tonvikten lagd på de åtgärder som vidtagits under det senaste året. I tidigare års rapporter beskrivs mer i detalj reformer från tidigare år och den långsiktiga utvecklingen på ett antal marknader. Nästa års nationella rapport ska ge en mer utförlig beskrivning av situationen på produkt- och kapitalmarknaderna, de problem som återstår samt de åtgärder som planeras för att förbättra marknadernas funktionssätt. Detta svarar mot den förändring som skett i och med att de allmänna riktlinjerna nu gäller för tre år. Nya rekommendationer kommer därför att antas först 2006.

II.A SVERIGES TILLVÄXT OCH PRODUKTIVITET

1 Utvärdering mot Lissabonmålet

Lissabonstrategin syftar till att göra EU till världens mest dynamiska och konkurrens-kraftiga kunskapsbaserade ekonomi med hållbar ekonomisk tillväxt, fler och bättre jobb samt ökad social sammanhållning. Sverige ligger bra till i genomförandet av Lissabonstrategin. Sverige utmärker sig särskilt positivt på områden såsom investeringar i forskning och utveckling, hög utbildningsnivå, äldres arbetskrafts-deltagande och sysselsättning bland kvinnor.

Tabell 1. Strukturindikatorer, Sverige jämfört med övriga EU

Indikator	Sverige	EU15	EU25	Bland 3 bästa	Bland 3 sämsta
BNP per person ¹	105,3	100	91,4		
BNP-tillväxt, %	1,6	0,7	0,9		
Sysselsättningsgrad ² , %	72,9	64,4	62,9	X	
män, %	74,2	72,6	70,8		
kvinnor, %	71,5	56,0	55,1	X	
äldre ³ , %	68,6	41,7	40,2	X	
äldre män, %	70,8	51,6	50,3	X	
äldre kvinnor, %	66,3	32,2	30,8	X	
Långtidsarbetslösa ⁴ , %	1,0	3,3	4,0	X	
Arbetsproduktivitet ⁵	96,2	100	93,3		
Prisnivå ⁶	117,3	100	96,4		
Utbildningsnivå ⁷ , %	85,6	74,0	–	X	
Företagsinvesteringar ⁸ , %	12,6	17,2	18,0		X
FoU-utgifter ⁹ , %	4,3	2,0	1,9	X	
IKT-investeringar ⁹ , %	4,4	3,0	–		

Anm.: Data för senast tillgängliga år, – information saknas, 1) prognos för 2004, köpkraftsjusterad BNP relativt EU15 2) 15–64 åringar, 3) 55–64 åringar, 4) arbetslösa (≥ 12 mån.) som andel av arbetskraften, 5) köpkraftsjusterad BNP per arbetad timme relativt EU15, 6) relativt EU15, 7) andel med gymnasieutbildning bland 20–24 åringar, 8) företagsinvesteringar inom privat sektor som andel av BNP, 9) som andel av BNP.

Källa: www.europa.eu.int/comm/eurostat/structuralindicators. 2004-09-17.

Det finns dock områden där Sverige ligger sämre till. Sverige har exempelvis en högre prisnivå och lägre företagsinvesteringar jämfört med övriga EU-länder. Svensk arbetsproduktivitet per timme eller per sysselsatt ligger förvisso ovanför genomsnittet för EU25 men under genomsnittet för EU15.

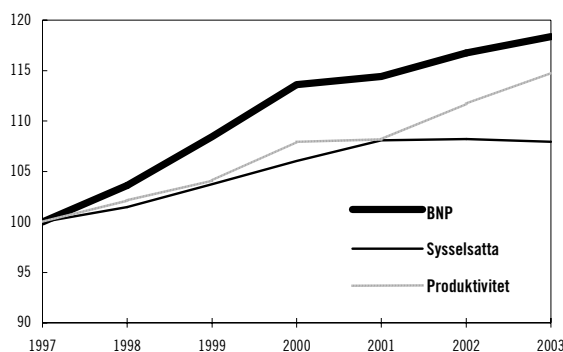
2 Resultat av ekonomiska reformer

Svensk ekonomi har utvecklats väl relativt EU sedan starten av Cardiffprocessen. Mellan 1997 och 2003 var den reala BNP-tillväxten 2,8 procent i genomsnitt per år. Detta kan jämföras med tillväxten i EU som under motsvarande period uppgick till 1,8 procent i såväl EU15 som EU25.

Svensk tillväxt har framför allt drivits av en mycket stark produktivitet utveckling medan bidraget från sysselsättningen har varit svagare, se diagram 1. Mellan 1997 och 2003 ökade svensk produktivitet, mätt som BNP per arbetad timme, med i genomsnitt 2,3 procent^{1,2}. Motsvarande ökning av sysselsättningen var 1,3 procent.

Diagram 1. Utveckling av BNP, sysselsatta och produktivitet

1997=100

Anm: BNP till baspris från användarsidan, ej dagkorrigerat. Produktivitet per arbetad timme.

Källa: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

En statlig utredning (SOU 2002:118) har beräknat att tillväxten i multifaktorproduktiviteten, som anger hur effektivt en given mängd kapital och arbete används i produktionen, har ökat från i genomsnitt 1,3 procent per år under 1980-talet till 1,6 procent per år under 1990-talet. Andra bedömare har kommit fram till liknande resultat.³

Omregleringar av produkt- och kapitalmarknader, en stark produktivitet utveckling i

IKT-sektorn och högre utnyttjande av IKT i produktion av andra varor och tjänster kan bidra till att produktivitetstillväxten blir fortsatt god. Den kraftiga ökningen av FoU-investeringar i främst näringslivet är ytterligare en viktig faktor som talar för fortsatt god produktivitetstillväxt.⁴ Det är framför allt produktion av IKT-produkter som har bidragit till den goda svenska produktivitet utvecklingen. Men utvecklingen inom övrig tillverkningsindustri har också varit god och bättre än i de viktigaste konkurrentländerna. Däremot har produktiviteten inom branscher som är hemmamarknadsorienterade, som t.ex. el- och kraftförsörjning, transporttjänster och byggnadsindustrin varit i paritet med eller sämre än i konkurrentländerna. Det finns således behov av ytterligare åtgärder i dessa branscher som gör att effekterna av ekonomiska reformer kan omsättas i ökad produktivitet.

Trots att svensk prisnivå har konvergerat mot EU-genomsnittet sedan medlemskapet 1995 ligger den fortfarande högre. Det är framför allt inom detaljhandel, byggnadsindustri, transporttjänster och bostäder som prisnivån ligger över EU-genomsnittet. Däremot ligger prisnivån inom flera av de avreglerade branscherna inom samhällsnyttiga tjänster och nätverksindustrier väsentligt under EU-genomsnittet. I detta avseende har de ekonomiska reformerna givit tydligt positiva effekter för konsumenterna.

II.B Konkurrens på produktmarknader och fullföljandet av den inre marknaden

1 Ekonomisk integration

Sverige är ett av de EU-länder som kommit längst i öppnandet av marknader för konkurrens.

¹ Finansdepartementets beräkningar.

² I svenska nationalräkenskaper är den årliga produktivitet utvecklingen i offentlig sektor per definition satt till noll procent. Detta medför att Sveriges produktivitet snivå underskattas systematiskt jämfört med de länder som räknar med en positiv produktivitet utveckling i offentlig sektor.

³ OECD 2004, "Economic Survey of Sweden".

⁴ Se t.ex. Donselaar, Erken och Klomp 2004, "R&D and Innovation: Drivers of Productivity Growth".

1.1 Genomförande av den inre marknaden

Ett effektivt genomförande av gemenskapens direktiv är en högt prioriterad fråga för Sverige. Sveriges genomförandeunderskott är enligt den senaste resultattavlan⁵ 1,8 procent, vilket motsvarar 28 icke-genomförda direktiv. EU-genomsnittet är 2,2 procent och EU-målet är högst 1,5 procent.

Det mål om nolltolerans för direktiv vars genomförande är mer än två år försenade uppnås av Sverige, liksom av Spanien, Danmark och Portugal. Rutiner och planering inom Regeringskansliet kommer att skärpas för att säkerställa att genomförandet kan ske inom avsedd tid. En projektgrupp inom Regeringskansliet kommer att se över möjligheterna att börja tidigare med införlivandet, att förtydliga ansvaret för införlivandet samt att höja kompetensen inom samtliga departement och föreskrivande myndigheter.

Standardisering av metoder för uppfyllande av säkerhetskrav har en viktig roll för att den inre marknaden för varor ska fungera bättre. Idag sker 80 procent av standardiseringsarbetet på gemensam europeisk nivå istället för på nationell nivå. Tjeckien, Estland och Slovakien leder ligan med flest antal europeiska standarder implementerade nationellt. Sverige kommer tätt efter på fjärde plats enligt resultattavlan.

1.2 Kvarvarande hinder för handel

I syfte att ta fram en nationell strategi för att utveckla den inre marknaden i Sverige har regeringen givit Kommerskollegium i uppdrag att genomföra tre utredningar under 2004. Den första tar sikte på förslag till samordnad och förenklad EU-information till företag.⁶ Den andra syftar till att identifiera vilka fördelar den inre marknaden lett till för svenskt vidkommande. Den tredje utredningen ska kartlägga svenska intressenters kunskap om och inställning till den inre marknaden.⁷ Med dessa

utredningar som grund kommer regeringen att föreslå åtgärder i syfte att förbättra kunskapen om den inre marknaden och dess möjligheter.

Arbetet för en samordnad och effektiv inre marknad för tjänster har konkretiserats genom tjänstedirektivet⁸. I syfte att få till stånd en bred diskussion om hur den framtida europeiska tjänstemarknaden ska fungera bättre har Sverige dels bildat en arbetsgrupp med representanter från arbetsmarknadens parter, myndigheter och näringslivet, dels en intern arbetsgrupp med berörda delar av Regeringskansliet.

En utredning som syftar till att stärka resurserna för marknadskontroll har bedrivits under 2003 och i början av 2004 (SOU 2004:57). Utredningen föreslår bl.a. att ett övergripande mål för marknadskontroll läggs fast i en förordning. Ett förslag kommer att föreläggas riksdagen under våren 2005.

Harmoniserade gemensamma produktkrav med efterföljande CE-märkning⁹ som gäller i hela EU bidrar till att förbättra och stärka den fria varuörligheten på den inre marknaden. Särskilda medel har avsatts i Sverige för en CE-märkningskampanj, vilken ligger i linje med det arbete som EU-kommissionen aviserat inom ramen för översynen av den s.k. nya metoden¹⁰.

2 Regelverk som påverkar marknaderna

Regeringen arbetar fortlöpande med att fånga upp effekter av genomförda avregleringar och med att skapa lämpliga instrument för att vårda marknader som öppnats för konkurrens. En aktiv konkurrenspolitik och en restriktiv politik för statsstöd till enskilda företag och sektorer är viktiga ramvillkor för väl fungerande marknader.

2.1 Konkurrenspolitik

Sverige uppmanas i de landsspecifika rekommendationerna i de allmänna riktlinjerna att *öka*

⁵ KOM, "Internal Market Scoreboard", July 2004.

⁶ Kommerskollegiums utredning om förslag till samordnad och förenklad EU-information till företag, dnr 100-174-04.

⁷ De två sista utredningarna ska vara färdiga i december 2004.

⁸ KOM (2004) 2 slutlig.

⁹ CE-märket är en symbol som anbringas på produkter som släpps ut på marknaden och som visar att produkter uppfyller grundläggande säkerhetskrav i ett eller flera nya metoden-direktiv.

¹⁰ Den s.k. nya metoden innebär att direktiv endast innehåller kortfattade och generella säkerhetskrav. Detaljerna återfinns i frivilliga europeiska standarder utarbetade på kommissionens uppdrag.

ansträngningarna att stärka konkurrensen i de sektorer där den är otillräcklig. Regeringen har tidigare framhållit att konkurrensen inom livsmedels- och byggsektorn bör förbättras. Som ett led i att öka konkurrensen inom dessa sektorer har regeringen tillsatt en utredning som ser över plan- och bygglagstiftningen (dir. 2002:97). Redovisning ska ske i slutet av 2004.

År 2003 låg den genomsnittliga prisnivån i Sverige avseende dagligvaror och alkoholfria drycker 24 procent över genomsnittet för EU25.¹¹ Jämfört med länder såsom Tyskland och Nederländerna ligger de svenska priserna 16 respektive 17 procent högre. Även när den högre svenska momsens dras ifrån kvarstår stora prisskillnader. Under de senaste två åren har det skett en viss ökning av konkurrenstrycket, främst genom etablering av flera internationellt verksamma lågprisbutiker. Denna utveckling har dock än så länge inte fått något tydligt genomslag på prisutvecklingen. Konkurrensverket bedömer att Sverige kan få minst 5 procent lägre matpriser genom bättre konkurrens.¹²

Inom flera av byggsektorns olika delmarknader förekommer en stark ägar-koncentration med både vertikala och horisontella bindningar mellan företagen. Misstänkta konkurrensbegränsande förfaranden har uppmärksamats och är för närvarande föremål för prövning. I Nordiska rådet pågår ett projekt för att öka utbytet inom byggsektorn mellan de nordiska länderna, Baltikum och Polen.

Ett av regeringens viktigaste styrmedel för att verka för en effektiv konkurrens är konkurrenslagen. Regeringen beslutade i september 2004 att tillsätta en utredare med uppgift att effektivisera förfarandet enligt konkurrenslagen. Utredaren ska bl.a. överväga om det går att nedbringa antalet domstolsinstanser. I uppdraget ingår även att göra en översyn av konkurrenslagens regler i ljuset av EG:s nya koncentrationsförordning. Den del av uppdraget som rör instansordning och koncentrationsregler ska redovisas i juli 2005 och övriga delar av uppdraget i februari 2006. Som en följd av att

tillämpningen av det konkurrensrättsliga regelverket har moderniserats på EU-nivå, har nya regler även införts i Sverige (prop. 2003/04:80). Från den 1 juli 2004 har bl.a. möjligheten att ansöka om individuella undantag eller s.k. icke-ingripandebesked hos Konkurrensverket tagits bort. Vidare har frågan om rätten till skadestånd enligt konkurrenslagen utretts av en särskild utredare (SOU 2004:10). Utredarens förslag har remissbehandlats och bereds vidare inom Regeringskansliet.

Regeringen gav i november 2003 en särskild utredare i uppdrag att presentera en lagstiftningsmodell för kriminalisering av överträdelser av de konkurrensrättsliga förbudena. Utredaren ska redovisa resultatet av sitt arbete i december 2004 (dir. 2003:175). Efter riksdagens godkännande har det samarbetsavtal som slutits mellan konkurrensmyndigheterna i Sverige, Danmark, Norge och Island trätt i kraft den 15 februari 2004. Avtalet öppnar upp för ett närmare samarbete mellan de nordiska konkurrensmyndigheterna, bland annat genom informationsutbyte.

2.2 Statsstöd

För att undvika att konkurrensen snedvrids tillämpas en restriktiv stödpolitik till företag och enskilda sektorer. Sverige tillhör de mest återhållsamma länderna inom EU i detta avseende.

Enligt den senaste sammanställningen som EU-kommissionen har presenterat uppgick det samlade svenska stödet år 2002 till 0,39 procent av BNP. Det kan jämföras med genomsnittssiffran för EU15 som samma år uppgick till 0,56 procent.¹³ För Sveriges vidkommande, liksom för EU15 som helhet, noteras en minskning av stödet jämfört med tidigare års mätningar.¹⁴

¹¹ Eurostat 2004, "Eating, drinking, smoking – comparative price levels in EU, EFTA and candidate countries for 2003".

¹² Konkurrensverket 2004, "Konsumenterna, matpriserna och konkurrensen".

¹³ Europeiska kommissionens resultattavla för statligt stöd, KOM(2004)256 slutlig.

¹⁴ Vid jämförelse med tidigare redovisade uppgifter bör noteras att stöd till järnvägssektorn numera särredovisas.

3 Samhällsnyttiga tjänster och andra nätverksindustrier

Sverige var bland de första EU-länder som öppnade energi-, telekommunikations- och transportmarknaderna för konkurrens. Reformerna har på det hela taget genererat positiva samhällsekonomiska konsekvenser, bl.a. i form av större valfrihet för konsumenter. Att ge konsumenter bättre förutsättningar att agera på nyligen konkurrensutsatta marknader är av stor vikt.

Regeringen uppdrog i december 2003 åt en särskild utredare att, utifrån de utvärderingar som gjorts av regelreformer på vissa marknader, analysera de långsiktiga effekterna för konsumenterna, näringslivet, samhällsekonomin och arbetsmarknaden (dir. 2003:151).¹⁵ De marknader som berörs är tele-, el-, post-, inrikesflyg-, taxi- och järnvägsmarknaden. Utredaren ska redovisa resultatet av sitt arbete senast i januari 2005. Enligt statistik som Statistiska centralbyrån har tagit fram på uppdrag av utredningen har priserna i konsumentledet på fem av de sex avreglerade marknaderna ökat snabbare än den allmänna prisutvecklingen sedan liberaliseringarna inleddes.¹⁶ Det finns dock många faktorer som har betydelse för priset. Enligt Konkurrensverket har priserna fallit på de marknader där nya företag med framgång kunnat utmana det etablerade företaget, t.ex. på telemarknaden, men det kan ta lång tid innan nya företag får fotfäste på marknaden.¹⁷

3.1 Telekommunikationer

På telemarknaden har utbudet av olika tjänster och teleutrustning ökat markant under senare tid och en ny lag, Lagen om elektronisk kommunikation (SFS 2003:389), har trätt i kraft under 2003. I och med den nya lagen har regleringsmyndigheten Post- och telestyrelsen (PTS) fått ett utökat mandat.

På den svenska marknaden finns ett stort antal operatörer som erbjuder fasta samtals-tjänster. TeliaSonera är störst på marknaden men dess marknadsandelar fortsätter att minska. Nära 43 procent av privatkunderna inom fast telefoni har valt en annan förvalsoperatör än TeliaSonera. Däremot tillhandahålls mindre än en promille av antalet vanliga abonnemang på fasta nätet av en annan operatör än TeliaSonera.¹⁸ Under 2004 har PTS påbörjat tillsyn av TeliaSonera på flera punkter. Det gäller bl.a. prissättning av installation och hyra av kopparaccess, tillträde till TeliaSonerars telestationer och tillsyn av att TeliaSonera tillhandahåller produkter på accessnätmarknaden på likvärdiga villkor oavsett om leverans sker till egna dotterbolag eller till konkurrerande operatörer.

Användningen av mobiltelefoner har ökat mycket snabbt på senare år. Det totala antalet mobilabonnemang per 1 000 invånare i Sverige ökade från 889 år 2002 till 981 år 2003. Det är dock inte ovanligt att samma person har mer än ett abonnemang.¹⁹

Tredje generationens mobilnät fick sina första kunder under sommaren 2003, men antalet kunder är relativt få. Enligt tillståndsvillkoren skulle de fyra 3G-operatörerna ha täckt i stort sett hela befolkningen per den 31 december 2003, men ingen av tillståndshavarna har ännu uppfyllt sina tillståndsvillkor.²⁰

3.2 Energi

Elektricitet

Den svenska elmarknaden fungerar i huvudsak väl. Det är dock angeläget att regelverket för och tillsynen av elmarknaden förbättras och blir effektivare, vilket betonades i en rapport som Statskontoret²¹ lämnade till regeringen i november 2003. Det stärker också konsumenternas förtroende för elmarknadens funktioner.

El- och gasmarknadsutredningen lämnade sitt delbetänkande (SOU 2003:113) i december 2003. Regeringen avser att under hösten 2004 överlämna en proposition till riksdagen om

¹⁵ Uppdraget förlängdes genom dir. 2004:134, "Tilläggsdirektiv till utredningen om utvärdering av vissa regelreformerade marknader".

¹⁶ Näringsdepartementet, pressmeddelande 2004-09-15, "Regelutredningen".

¹⁷ Konkurrensverket 2004, "Monopolmarknader i förändring".

¹⁸ PTS 2004, "Svensk telemarknad 2003".

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

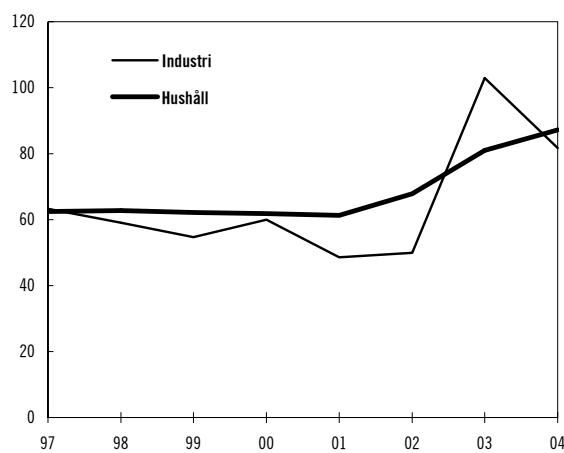
²¹ Statskontoret 2003, "Effektivare tillsyn över energimarknaderna".

genomförandet av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas m.m. I den andra delen av sitt uppdrag ska el- och gasmarknadsutredningen bl.a. göra en analys av och senast i december 2004 ge förslag till eventuella förbättringar av de svenska el- och naturgasmarknaderna (dir. 2003:22 och dir. 2004:104).

Medan priset på elbörsen har varierat kraftigt under året och mellan åren, bl.a. på grund av kraftiga fluktuationer i tillgången på vattenkraft²², har konsumentpriserna på el varit mer stabila.²³ Sverige har generellt sett lägre elpriser än genomsnittet i EU15.

Diagram 2. Svenska elpriser före skatt i förhållande till EU-genomsnitt

EU15=100

Källa: Eurostat 2004, Strukturindikatorer.

Aktiva konsumenter är en förutsättning för en väl fungerande elmarknad. I Sverige har 49 procent av slutkunderna bytt eller leverantör eller omförhandlat elpriset med sin befintliga leverantör. Den andelen har ökat med 4 procentenheter jämfört med förra året.²⁴

I elnät finns det fysiska begränsningar, s.k. flaskhalsar, där ledningarnas tekniska kapacitet ibland understiger marknadens önskemål om överföring av el och därmed påverkar marknadens funktionssätt. Regeringen har givit Energimyndigheten i uppdrag att belysa hur begränsningar i det svenska överföringsnätet för

el ska hanteras. Uppdraget ska redovisas i december 2004.²⁵

Naturgas

Naturgas utgör två procent av den svenska energiförbrukningen. Naturgasnätet omfattar ett trettiotal kommuner i sydvästra Sverige. I dessa svarar naturgasen för ca 20 procent av energiförbrukningen, vilket motsvarar genomsnittet i EU.

El- och gasmarknadsutredningen har i sitt delbetänkande (SOU 2003:113) lämnat förslag till omfattande ändringar i naturgaslagen för att genomföra det nya gasmarknadsdirektivet. De nya förutsättningarna för naturgasmarknaden kommer att tas upp i en proposition som regeringen avser att presentera under hösten 2004. El- och gasmarknadsutredningen ska återkomma vid årsskiftet med sina förslag till förbättringar i övrigt beträffande naturgasmarknaden.

3.3 Transporter

Regeringens strävan är att under kontrollerade former anpassa transportsystemet till ökad konkurrens, såväl inom som mellan olika trafikslag. Flyget, sjöfarten och vägtrafiken styrs inte längre av regler som begränsar möjligheterna till etablering. Persontrafik på järnväg bedrivs av SJ AB med ensamrätt på interregionala linjer. Om SJ AB väljer att inte trafikera en olönsam linje kan regeringen göra bedömningen att det finns transportpolitiskt motiverade skäl att upprätthålla trafiken. I sådant fall upphandlas trafiken i konkurrens.

Flygtrafik

Under första halvåret 2004 ökade utrikesresandet med 8 procent och inrikesresandet med 1 procent på Luftfartsverkets flygplatser. Ett kraftigt ökat utbud och låga priser har stimulerat efterfrågan på flygresor. Lågkostnadsflyget fortsätter att expandera i både utrikes- och inrikestrafiken, vilket har stor betydelse för prisutvecklingen. De reala biljettpriserna sjönk under 2003 jämfört med 2002. Inrikes privatpriser sjönk med ca 8 procent, inrikes

²² Priset på elbörsen påverkas kraftigt av förutsättningarna för vattenkraftproduktion, eftersom vattenkraft utgör en så stor andel av den nordiska elproduktionen.

²³ Slutkonsumenternas totala elkostnad består av tre poster; elavgifter, nätavgifter och skatter.

²⁴ TEMO-undersökning på uppdrag av Svensk Energi, mars 2004.

²⁵ Uppdrag till Energimyndigheten, N2004/584/ESB.

affärspriser med ca 13 procent och utrikes privatpriser med ca 8 procent.²⁶

Järnvägstrafik

Godstrafiken på järnväg är avreglerad genom den nya järnvägslagen som trädde i kraft den 1 juli 2004. Järnvägsföretag inom hela EES-området och i Schweiz har rätt att konkurrera om internationella godstransporter och har i vissa fall även rätt att bedriva inrikestrafik i Sverige. Statligt ägda Green Cargo (tidigare SJ Gods) har en fortsatt marknadsdominerande ställning som kan komma att förändras genom ökad internationell konkurrens.

Den samhällsnyttiga men olönsamma persontrafiken på järnväg har stegvis gått mot en allt högre grad av konkurrens, även om huvuddelen av persontransportarbetet på järnväg fortfarande utförs av SJ AB. Den ökade konkurrensen i samband med upphandlingar har lett till sänkta kostnader för samhället och konsumenterna.²⁷

Den av regeringen tillsatta Järnvägsutredningen lämnade ett huvudbetänkande i november 2003 (SOU 2003:104), där man föreslår en avreglering av persontrafiken och avveckling av SJ AB:s ensamrätt till kommersiellt lönsam trafik över länsgränserna. Regeringen har för avsikt att behandla utredningens förslag i en proposition under 2005.

3.4 Post

Sedan årsskiftet 2002/2003 har antalet operatörer som bedriver verksamhet på den svenska postmarknaden minskat till 33 operatörer. Posten AB, som är den enda rikstäckande postoperatören, har en fortsatt dominerande ställning med cirka 93 procent av den totala brevmarknaden.

Då postmarknaden varit liberaliserad i tio år tillsatte regeringen i oktober 2003 en särskild utredare med uppdrag att bl.a. göra en samhälls-ekonomisk analys för att se om syftet med liberaliseringen har uppnåtts samt utvärdera regeringen och myndighetsansvaret på postmarknaden (dir. 2003:117). Utredaren ska

redovisa sitt uppdrag till regeringen senast i januari 2005.²⁸ Regeringen avser därefter att återkomma med en proposition under 2006.

3.5 Åtgärder för att stärka konsumenternas ställning

Det är av stor vikt att ge konsumenterna bättre förutsättningar att agera på nyligen konkurrensutsatta marknader. I oktober 2004 trädde en ny prisinformationslag i kraft (SFS 2004:347). Den är en heltäckande ramlag och gäller alla varor, tjänster och nyttigheter som marknadsförs till konsumenterna och reglerar därmed även prisinformationen kring bl.a. telekommunikation, el, fjärrvärme och finansiella tjänster. Avsikten med den nya ramlagen är att underlätta för kunder att göra sina val på en konkurrensutsatt marknad.

Konsumentverket ska i sitt uppdrag samarbeta med Konkurrensverket och genomföra systematiska studier av vilka konsekvenser de nyligen konkurrensutsatta marknaderna har haft och i framtiden kan få för konsumenterna. Senast den 31 december 2004 ska en erfarenhetssummering göras samt förslag lämnas på åtgärder inom området och på framtida studier.

Från och med den 1 april 2004 är det förbjudet att skicka obeställd reklam (SFS 1995:450). Förbudet gäller för reklam som skickas som SMS och MMS till mobiltelefoner samt även reklam i form av e-post, fax eller automatiska uppringningar. Det är fortfarande tillåtet att skicka reklam elektroniskt, men bara till mottagare som i förväg accepterat att ta emot utskick. Konsumentverket har tillsyn över att förbudet efterlevs.

Den av regeringen tillsatta Järnvägsutredningen har föreslagit en trafikslagsövergripande resevillkorslag som säkerställer att transportuppdrag kommer att genomföras om ingen annan information lämnats i god tid. Regeringen avser att lägga förslag till riksdagen om en sådan lag under 2005.

²⁶ Luftfartsverket 2004, "Flygets utveckling 2003".

²⁷ Kommunikationsforskningsberedningen 2000, "Spåren efter avregleringen".

²⁸ Uppdraget förlängdes genom dir. 2004:94 "Tilläggsdirektiv till Post- och kassaserviceutredningen".

II.C Företagsklimatet och effektivitet i offentlig sektor

1 Företagsklimatet

Regeringen arbetar med att utveckla gynnsamma förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv. Särskilt prioriterade områden är insatser för att tillförsäkra utbud av kapital, åtgärder som ökar entreprenörskap, bättre och mer tillgänglig information och rådgivning samt enklare regler för företagare. Den svenska näringspolitikens inriktning ligger väl i linje med EU:s mål och riktlinjer inom Lissabonstrategin.

I näringsdepartementets senaste studie "Benchmarking av näringspolitiken" (Ds 2003:62), jämförs Sverige på ett 80-tal punkter med andra länder. Jämförelsen bygger på en sammanställning av internationell statistik och när det gäller en majoritet av indikatorerna placerar sig Sverige på eller över genomsnittet.

1.1 Regelförenklingar och andra förbättringar för små och medelstora företag

Regeringen har som ambition att bidra till att antalet nystartade företag kan öka. Antalet nystartade företag ökade 2002 till 37 400. Mellan 1994 och 2001 har antalet nystartade företag legat stabilt på en årlig nivå runt 36 000 företag. En rapport från Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) visar att 55 procent av de företag som startade sin verksamhet under 1998 fortfarande var verksamma tre år efter start.²⁹

För att göra det enklare att starta och driva företag arbetar regeringen bl.a. med att förenkla regelverk och reducera administrativa hinder. Under hösten 2004 kommer regeringen att presentera en handlingsplan för minskad administrativ börda. Planen omfattar runt 300 åtgärder som ska genomföras fram till hösten 2006. Exempel på åtgärder är förenklingar av regler, minskat krav på uppgiftslämnande, ökade möjligheter att lämna uppgifter elektroniskt samt bättre myndighetsservice.

I maj 2004 redovisade Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) sitt uppdrag att vidareutveckla ITPS förslag till mätmetod för företagens administrativa börda samt att genomföra en pilotmätning på mervärdesskattelagen. Enligt pilotmätningen kostar det svenska företag 2,8 miljarder SEK om året att administrera mervärdesskatten. Det motsvarar en genomsnittlig kostnad på 555 SEK per anställd.³⁰ Under hösten 2004 och våren 2005 kommer mätningar på inkomstskattelagen, skattebetalningslagen och årsredovisningslagen att genomföras. Projektet genomförs i nära internationellt samarbete med bl.a. Nederländerna, Danmark och Norge. Mätningarna kommer att vara en viktig del i arbetet med att sätta ett kvantitativt mål för en minskning av den administrativa bördan.

ALMI Företagspartner AB har fått regeringens uppdrag att under hösten 2004 föreslå åtgärder för att minska administrativa hinder vid anställning av en första person i ett företag.

Ett stort antal svenska företag står inför generationsskiften de närmaste åren. Regeringen har därför givit NUTEK i uppdrag att i samarbete med ALMI Företagspartner AB och organisationen Företagarna utforma ett nationellt program för att underlätta ägarbyten i små företag. Den 1 januari 2004 utvidgades även lättnaderna i arvs- och gåvoskattereglerna i syfte att underlätta generationsskiften i onoterade företag (prop. 2003/04:17). I Budgetpropositionen för 2005 har regeringen även aviserat att helt slopa arvs- och gåvoskatten fr.o.m. 1 januari 2005.

För att öka intresset för entreprenörskap har NUTEK på regeringens uppdrag utarbetat ett förslag till ett utökat entreprenörskapsprogram. Förslaget, som överlämnades till regeringen i september 2004, innehåller en rad åtgärder framförallt för att öka intresset och kunskapen om entreprenörskap hos lärare och elever.

1.2 Företags- och kapitalbeskattning

Regeringen strävar efter att skapa skatteregler som så långt som möjligt är likformiga och enkla samt ger goda villkor för investeringar.

²⁹ ITPS 2003, "Uppföljning av 1998 års nystartade företag – tre år efter start".

³⁰ NUTEK 2004, "Mätning av företagens administrativa börda".

Arbetet med att göra de s.k. 3:12-reglerna³¹ mer gynnsamma för företagen fortgår. I juni 2004 uppdrogs åt en särskild expertgrupp att analysera hur den fortsatta reformeringen av reglerna bör ske. I uppdraget ingår bl.a. att se över den s.k. takregeln, vilken styr hur kapitalvinster ska beskattas, och att pröva en metod som innebär att delägare under vissa förutsättningar undantas från 3:12-beskattnings. Uppdraget ska redovisas under hösten 2004.³²

Sedan januari 2004 tillämpas enhetliga regler för överföring av periodiseringsfond och expansionsfond vid ombildning till aktiebolag från enskild firma eller handelsbolag (SFS 2004:498). Syftet är att motverka incitament att av skatteskäl växla mellan olika företagsformer.

Regeringen avser att fr.o.m. inkomståret 2005 räntebelägga den skattecredit som uppkommer då företag sätter av vinstmedel till periodiseringsfond. Reglerna ska inte omfatta enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag (prop. 2004/05:1). För att underlätta möjligheten till självfinansiering bland kooperativa ekonomiska föreningar har avdragsrätt för utdelning på insatsemitterat kapital införts (SFS 2003:1075).

1.3 Tillgång till riskkapital

Utifrån ett europeiskt perspektiv är aktiviteten på den svenska riskkapitalmarknaden alltjämt god. Mätt som andel av BNP överstiger de svenska investeringarna genomsnittet för EU15.³³ Under 2003 nyanskaffades 18,3 miljarder SEK på den svenska riskkapitalmarknaden. Två tredjedelar av det nyanskaffade kapitalet hade utländskt ursprung. Av det anskaffade kapitalet investerades knappt 10 miljarder SEK under 2003, varav 4 miljarder SEK avsåg företag i tidiga faser. Detta motsvarar en ökning med 30 procent av investeringsbeloppet jämfört med 2002.³⁴

³¹ De särskilda regler som gäller för beskattning av inkomster från fåmansföretag i de fall aktieägaren i betydande omfattning är verksam i företaget. Reglerna bestämmer hur mycket av bolagets vinst som vid utdelning till aktieägaren ska betraktas som kapital- respektive förvärvs-inkomst.

³² Finansdepartementet, "Det fortsatta 3:12-arbetet – ett särskilt uppdrag", PM 040526.

³³ Eurostat 2004, "Strukturindikatorer".

³⁴ NUTEK 2004, "Riskkapitalbolagens aktiviteter fjärde kvartalet 2003".

Näringsdepartementet tillsatte under hösten 2003 en förhandlingsman med uppdrag att föreslå ett förbättrat system för marknads-kompletterande riskkapital i tidiga skeden. Syftet var att använda kapitalet i det offentliga systemet på ett mer effektivt sätt samt att åstadkomma en mer integrerad organisatorisk struktur än för närvarande. I juni 2004 lämnade förhandlingsmannen sitt förslag till ett åtgärdsprogram med syfte att ta ett brett grepp på innovationsfinansieringen i Sverige.³⁵ Regeringen kommer under hösten att bereda förslagen med målsättningen att en ny finansieringsstruktur ska kunna implementeras under våren 2005.³⁶

2 Effektivitet i offentlig sektor

I de landsspecifika rekommendationerna i de allmänna riktlinjerna anges att Sverige bör *arbeta vidare med att öka effektiviteten i den offentliga sektorn, bland annat genom att förbättra ramförutsättningarna för ökad konkurrens, främja "benchmarking" i fråga om effektivitet i den offentliga sektorn och genom att använda mer offentlig upphandling.*

Kommuner och landsting ansvarar för en betydande del av den offentliga verksamheten i Sverige. Kommuner och landsting har också den lagliga rätten att bestämma hur verksamheten ska organiseras. Samtidigt har staten det övergripande ansvaret för arbetet med en effektivare offentlig verksamhet genom bl.a. regelverkens utformning.

Mot bakgrund av de utmaningar som de offentliga välfärdssystemen står inför, i termer av demografisk utveckling och en växande materiell standard, ser regeringen det som viktigt att se över möjligheterna att förbättra och utveckla samhällsorganisationen. Ansvarskommittén som tillsattes i januari 2003 har i ett tilläggsdirektiv (dir. 2004:43) fått i uppdrag att analysera och bedöma om strukturen och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen behöver förändras för att bättre kunna möta framtidens välfärdsutmaningar.

³⁵ Bättre finansiering för kommersialisering av innovationer, rapport från näringsministerns förhandlingsman Claes de Neergaard, juni 2004.

³⁶ Se även kap. IID, avsnitt 1.

2.1 Alternativa driftsformer och konkurrens på lika villkor

Regeringen anser att arbetet med att utveckla alternativa driftsformer bör uppmuntras. Samtidigt finns det anledning att iakttä försiktighet vad gäller välfärdstjänster. Det är viktigt att utvecklingen inom vård, skola och omsorg är förenlig med de grundläggande principerna om att verksamheten är demokratiskt styrd, gemensamt finansierad och tillhandahålls alla medborgare på likvärdiga villkor.

Under det senaste decenniet har inslagen av konkurrens inom den offentliga tjänstesektorn ökat betydligt. Inom välfärdstjänsterna har andelen anställda i alternativa driftsformer mer än fördubblats sedan början av 1990-talet (SOU 2001:52). År 2002 utgjordes drygt en tredjedel av kommunernas driftskostnader av kostnader för varor, tjänster och entreprenader som produceras av andra än den egna kommunen.³⁷ En större andel barn, elever och äldre fick 2003 sin omsorg eller utbildning från en privat aktör jämfört med 1998, se tabell 2.

Tabell 2. Andelen barn, elever och omsorgstagare med insatser från aktör i privat regi

Procent	1998	2003
Förskola	13,3	17,0
Grundskola	3,0	6,2
Gymnasieskola	3,5	10,3
Hemtjänst	7,3 ¹	8,8
Särskilt boende	11,3 ¹	13,4

¹ Avser år 2000.

Källor: Skolverket 2004, "Jämförelsetal för huvudmän, del 1", Skolverket 1999, "Beskrivande data om barnomsorg och skola", Socialstyrelsen 2004, "Nationell handlingsplan för hälso- och sjukvård".

En studie av Konkurrensverket visar att införandet av konkurrens i den offentliga sektorn överlag har medfört positiva effekter på samhällsekonomin och för konsumenterna. Vid upprepade upphandlingar har dock skillnaderna mellan olika anbud visat sig vara små. Tecken finns också på att marknadskoncentrationen har ökat vid upphandling på marknader där

företagen enbart har ett mindre antal kommuner eller landsting som kunder.³⁸

Konkurrensverket har presenterat en analys av konkurrensen inom tandvården.³⁹ Enligt rapporten finns konkurrensproblem på området och ett antal åtgärder föreslås för att främja en förbättrad konkurrens. Socialstyrelsen har gjort en kartläggning⁴⁰ av konkurrensen inom äldreomsorgen. Kartläggningen visar att äldreomsorg i privat regi tenderar att öka uttryckt både i kostnader och i antal personer som får hjälp. I många avseenden saknas dock kunskaper om konsekvenserna av att konkurrensutsätta äldreomsorgen. Det går därför inte att dra några entydiga slutsatser om huruvida privat utförd äldreomsorg skulle vara av bättre kvalitet och billigare än verksamhet som drivs i kommunal regi. Avsaknaden av vedertagna system för kvalitets- och kostnadsuppföljning är enligt rapporten en påtaglig brist inom äldreomsorgen.

Regeringen kommer även fortsättningsvis att uppmärksamma konkurrenssituationen mellan offentliga och privata aktörer. Rådet för konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor upphörde vid årsskiftet 2003/2004. Konkurrensverket har fått i uppdrag att med utgångspunkt i de erfarenheter som gjorts av rådet, analysera och föreslå åtgärder för att förbättra marknadens funktionssätt ytterligare när det gäller konkurrensen mellan privata och offentliga aktörer. En avrapportering skedde i oktober 2004.⁴¹

2.2 Benchmarking

Rådet för kommunala analyser och jämförelser (RKA) tillsattes i september 2002 med syfte att utveckla och tillhandahålla nationella nyckeltal och stödja kommuner och landsting i arbetet med jämförande analyser. Ett centralt verktyg är RKA:s kommundatabas som innehåller över 100 nyckeltal om bl.a. utbildning och omsorg.⁴²

³⁸ Konkurrensverket 2002, "Vårda och skapa konkurrens".

³⁹ Konkurrensverket 2004, "Tandvård och konkurrens".

⁴⁰ Socialstyrelsen 2004, "Konkurrensutsättningen inom äldreomsorgen".

⁴¹ Konkurrensverket 2004, "Myndigheter och marknader – Tydligare gräns mellan offentligt och privat".

⁴² www.kommundatabas.se.

³⁷ Svenska Kommunförbundet 2004, "Kommunernas marknadsanvändning år 2002".

Rådet ska slutrapportera sitt arbete i september 2005.

Sedan september 2001 tillhandahåller Skolverket ett internetbaserat resultat- och kvalitetsinformationssystem.⁴³ Där finns information som beskriver kvalitetsutvecklingen i kommuner och skolor, statistik över skolors resultat och organisation samt olika analyser och utvärderingar. Informationen är uppdelad på nationell-, kommunal- och skolnivå, vilket gör det enkelt att jämföra skolors betygsresultat.

Sjukvårdsdata i fokus är en interaktiv statistikdatabas som sedan november 1999 finns tillgänglig på Internet.⁴⁴ Denna möjliggör jämförelser av exempelvis ekonomi, vårdplatser och läkemedelskostnader för olika landsting.

2.3 Offentlig upphandling

Marknaden för öppet annonserad offentlig upphandling uppgick år 2002 till 3,9 procent av BNP, en viss minskning jämfört med året innan. Det kan jämföras med EU-genomsnittet på 2,7 procent av BNP.⁴⁵

Regeringen har tillkallat en särskild utredare med uppdrag att ge förslag på hur de nya EG-direktiven om offentlig upphandling ska genomföras i svensk lag (dir. 2004:47). Utredningen ska presentera sitt förslag senast den 1 februari 2005.⁴⁶

Finansdepartementet har i en promemoria (Ds 2004:37) föreslagit att kommuner och landsting ska ges ökade möjligheter att samordna sina upphandlingar. Förslaget är nu föremål för remissbehandling och förändringen föreslås träda i kraft i juli 2005.

II.D Den kunskapsbaserade ekonomin

Innovationer och teknisk förnyelse är en viktig källa till tillväxt. Investeringar i forskning och

utbildning blir därmed allt viktigare för en tillväxtorienterad politik.

1 FoU och innovationer

De svenska satsningarna på forskning och utveckling har länge varit bland de högsta i världen i förhållande till ekonomins storlek. I juni 2004 presenterade näringsministern och forsknings- och utbildningsministern en innovationsstrategi för förnyelse och ökad tillväxt (Ds 2004:36). Där konstateras att Sveriges innovationskraft ligger i internationell tätposition, men att förmågan till förnyelse behöver vässas ytterligare. Genom en rad åtgärder och mer samverkan mellan forskning, näringsliv och offentlig sektor ska Sveriges innovativa förmåga stärkas. Det handlar bl.a. om att säkerställa att svensk utbildning och forskning håller världsklass, att stärka små och medelstora företags innovativa förmåga, att använda offentlig sektor som en drivkraft för hållbar tillväxt, samt att stimulera entreprenörskap och företagande.

Regeringen tillsatte i september 2004 ett innovationspolitiskt råd som forum för dialog med utgångspunkt i innovationsstrategin, med näringsministern som ordförande. Forskningspolitiska frågor kommer, som hittills, att diskuteras i Forskningsberedningen, där forskningsministern är ordförande.

Regeringen avser att i slutet av 2004 lägga fram en forskningspolitisk proposition. Samtidigt som forskningspolitiken tar sin utgångspunkt i betydelsen av grundforskning, kommer propositionen att ha ett tydligt tillväxt- och innovationsperspektiv. Regeringen har i budgetpropositionen för 2005 föreslagit att svensk forskning under perioden 2005 till 2008 tillförs ytterligare 2,3 miljarder SEK.

Verket för innovationssystem (VINNOVA) har tilldelats 30 miljoner SEK 2003 för att bygga upp ett nationellt inkubatorprogram för stöd till start och utveckling av nya kunskapsbaserade företag. Resultaten hittills har varit positiva och programmet har därför förlängts till utgången av 2004. Dessutom planeras en långsiktig satsning på marknadskompletterande insatser⁴⁷ från 2005 för att finansiera kommersialisering av innova-

⁴³ http://siris.skolverket.se/pls/portals30/PORTAL30.siris_frame.siris.

⁴⁴ <http://www.lf.svekom.se/artikel.asp?C=1801&A=3768>.

⁴⁵ Eurostat 2004, "Strukturindikatorer".

⁴⁶ Vissa frågeställningar ska redovisas senast den 1 juni 2005.

⁴⁷ Se även kap. IIC, avsnitt 1.3.

tioner. Det fortsatta arbetet ska fokusera på att fortsätta utveckla inkubatorsystemen samt attrahera tidigt såddkapital och förkommersiella medel till företagens tidiga utveckling.

Regeringens ambition är att forskningsresultat och idéer bättre ska tas tillvara och kommersialiseras, utan att forskare själva måste bli entreprenörer. Regeringen har därför tillsatt en utredare som ska se över lärarundantaget, vilket innebär att läraren ensam äger rätten till sina uppfinningar. Utredningen ska redovisas i mars 2005 (dir. 2004:106).

2 Informationssamhället

Sverige är i högsta grad ett informations-samhälle. Våren 2003 använde 77 procent av den svenska befolkningen i åldrarna 16–74 år Internet. I EU15 var motsvarande andel 50 procent. 95 procent av svenska företag med tio eller fler anställda använde Internet vid samma tidpunkt. 64 procent av de svenska företagen hade tillgång till höghastighetsanslutningar till Internet. I EU15 var denna andel 41 procent.⁴⁸

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) har på regeringens uppdrag utvärderat IT-politiken och lämnat en slutrapport i november 2003.⁴⁹ ITPS anser att visionen om ett informations-samhälle för alla ska fortsätta att vara riktmärket på lång sikt. De föreslår följande tre teman för IT-politiken; IT-stödd verksamhetsutveckling för välbefinnande och tillväxt, från bredband till nätsamhälle, samt informations-samhället som ett lärande samhälle. Regeringen avser att behandla utvärderingen i den planerade IT-politiska propositionen våren 2005.

I juni 2003 tillsatte regeringen en IT-politisk strategigrupp som är rådgivande till regeringen. Under sitt första verksamhetsår har gruppen fokuserat på fyra områden; IT och tillväxt, tillgänglighet och tillit, IT inom vård och omsorg, samt IT inom skola och lärande. Strategigruppen har bildat arbetsgrupper eller på annat sätt initierat aktiviteter inom dessa områden.

Parallellt med strategigruppens arbete har den s.k. 24-timmarsdelegationen startat sitt arbete. Delegationens utgångspunkt är att förenkla den enskildes och företagarens möjligheter att nå den offentliga sektorn via e-tjänster. Uppdraget sträcker sig fram till hösten 2006 och i maj 2004 lämnade delegationen ett delbetänkande (SOU 2004:56).

NUTEK har genomfört programmet IT.SME.se under åren 2001 till 2004 för att stärka småföretags utveckling och konkurrenskraft genom att visa på den strategiska nyttan av IT. Drygt 12 000 företag har deltagit i programmet och de flesta har kommit igång med en grundläggande IT-verksamhet.

3 Utbud av kvalificerad arbetskraft och anpassning till näringslivets behov

Expansionen av grundläggande högskoleutbildning, för vilken regeringen tillfört resurser sedan 1997, fortsatte till viss del även under 2003.⁵⁰ Regeringens långsiktiga mål är att hälften av en årskull ska ha påbörjat en högskoleutbildning vid 25 års ålder. Av 25-åringarna 2002 hade totalt sett 42 procent påbörjat högskolestudier.⁵¹ Övergångsfrekvensen till högskolan direkt efter gymnasieskolan är fortfarande låg i ett internationellt perspektiv.

Fler sökande med goda baskunskaper behövs för en fortsatt förstärkning av högskoleutbildade inom naturvetenskap och teknik. Matematikdelegationen, som tillsattes i januari 2003, redovisade i september 2004 sitt arbete för att höja intresset för matematik, teknik och naturvetenskap (SOU 2004:97). Delegationens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen eftersträvar ett resurstillelnings-system som möjliggör utbildning med hög kvalitet och som efterfrågas av både studenter och arbetsmarknad. Regeringen har därför tillsatt en utredning som ser över resurstillelnings-systemet till den grundläggande högskoleutbildningen (dir. 2004:49). Uppdraget

⁴⁸ Eurostat 2004, "Internet usage by individuals and enterprises".

⁴⁹ ITPS 2003, "En lärande IT-politik för tillväxt och välfärd".

⁵⁰ Prop. 2004/05:1, "Budgetproposition för 2005". Läsåret 2002/2003 uppgick antalet registrerade studenter till 385 000 jämfört med 222 000 läsåret 1991/92.

⁵¹ SCB 2004, "Universitet och högskolor. Studenter och examina i grundutbildningen 2002/03".

ska redovisas i mars 2005. Samtidigt har Högskoleverket fått i uppdrag att utreda hur dimensioneringen av utbildningsplatser kan ske utifrån bl.a. arbetsmarknadens behov.⁵²

En omfattande utbyggnad av forskarutbildningen har genomförts de senaste åren. Under 1990-talet fördubblades det årliga antalet forskarexaminerade (licentiater och doktorer) i Sverige. Andelen forskarexamina relaterat till befolkningen⁵³ var 2,8 procent i Sverige år 2002, vilket var den högsta andelen inom EU15 och bland OECD-länderna totalt.⁵⁴ Regeringen anser att en omfattande examination i forskarutbildningen är angelägen bl.a. för att trygga återväxten av forskare till både högskolan, näringslivet och samhället i övrigt.⁵⁵

Under de senaste tio åren har andelen kvinnor bland nyantagna forskarstuderande ökat från 37 till 48 procent.⁵⁶ I förhållande till grundutbildningen är dock andelen kvinnor i forskarutbildningen lägre (prop. 2004/05:1).

Det är en stor utmaning att bättre integrera högskoleutbildade svenskar med utländsk bakgrund på den svenska arbetsmarknaden. Under åren 2002 till 2004 har det satsats 10 miljoner SEK årligen på en särskild praktisk utbildning för invandrare med utländsk utbildning. Vidare fortsätter försöksverksamheten (fr.o.m. juli 2003 till december 2005) med bristyrkesutbildning för redan anställda, där en prioriterad målgrupp är personer med utländsk bakgrund som arbetar inom ett yrke de är överkvalificerade för.

II.E Integration av miljöfrågor

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för regeringens politik. Alla politiska beslut ska utformas på ett sådant sätt att de utöver ekonomiska och sociala konsekvenser även beaktar miljömässiga konsekvenser.

⁵² Regeringsbeslut april 2004. Uppdraget är en vidareutveckling av uppgifter som Högskoleverket redan svarar för.

⁵³ I en typisk åldersgrupp för examen.

⁵⁴ OECD 2004, "Education at a Glance".

⁵⁵ En stor del av den svenska forskarkåren kommer att uppnå pensionsålder inom en tio-femtonårsperiod.

⁵⁶ Högskoleverket 2004, "Universitet och högskolor – Högskoleverkets årsrapport 2004".

1 Mål och framsteg för miljömässig hållbarhet

Miljömålsrådet ansvarar för den samlade uppföljningen av de 15 miljökvalitetsmål som riksdagen beslutat om. Rådet överlämnade sin tredje årsrapport i juli 2004.⁵⁷ Enligt rapporten kan elva av de femton miljökvalitetsmålen nås inom en generation, förutsatt att fler åtgärder sätts in. Fortfarande är det svårt att nå miljömålen; begränsad klimatpåverkan, giftfri miljö, ingen övergödning och levande skogar.

Regeringen avser att utveckla de tre åtgärdsstrategier som ligger till grund för miljömålsarbetet. Vidare avser regeringen att presentera nya delmål och åtgärdsförslag för att nå det övergripande miljömålet. En ny miljömålsproposition planeras därför till i början av år 2005.

1.1 Uppföljning av miljömässig hållbarhet

Utsläpp av växthusgaser

År 1990, basåret för åtagandena enligt Kyotoprotokollet och det nationella delmålet, var de svenska utsläppen av växthusgaser ca 71 miljoner ton koldioxidekvivalenter. År 2002 låg utsläppen på 69,6 miljoner ton, vilket är ca 3,5 procent lägre än utsläppen 1990. Utsläppsutvecklingen kan jämföras med den ekonomiska utvecklingen i Sverige. BNP-tillväxten har i genomsnitt legat på 1,8 procent per år mellan 1990 och 2002. De samlade utsläppen av växthusgaser har därmed inte ökat i paritet med den ekonomiska tillväxten, utan avlänkats från densamma.

Energiintensiteten i ekonomin

Den totala energianvändningen har ökat de senaste åren, men i relation till BNP har det skett en successiv minskning. Mellan 1992 och 2002 minskade energiåtgången per krona produktionsvärde i industrin med 35 procent.

Trots en ökning av bostads- och kontorsytor samt ett ökat antal energikrävande apparater, har energianvändningen inte ökat i bostadssektorn. I transportsektorn har energianvändningen där-

⁵⁷ Miljömålsrådet 2004, "de Facto 2004, Miljömålen – när vi dem?".

emot ökat med 14 procent mellan 1992 och 2002 och utgjorde därmed 23 procent av den totala energianvändningen i Sverige år 2002.⁵⁸

Transportvolym

Både person- och godstransporter har ökat i absoluta tal sedan 1990, men minskat relativt BNP. Vägtransporterna, som står för 92 procent av växthusgasutsläppen i transportsektorn, har ökat sina utsläpp av koldioxid under perioden 1990 till 2002 med drygt 10 procent.

Tabell 3. Energianvändning, koldioxidutsläpp och transportvolym

	1990	2000	2001	2002
Energianvändning ¹ (TWh)	442	470	474	483
Energiintensitet ² (Wh/SEK)	245	214	214	214
Koldioxid ³ (tusentals ton)	59 344	58 940	59 620	60 345
Persontransporter (miljarder personkilometer)	106,9	116,0	117,4	120,5
Godstransporter (miljarder tonkilometer)	77,5	91,4	88,9	88,6

¹ Total energianvändning exklusive energiomvandlingsförluster i kärnkraftverk.

² Energiintensiteten mäts som total energianvändning i relation till BNP i 2000 års referenspriser.

³ Inkluderar bunkring för internationell luft- och sjöfart. Ej normalårsjusterade siffror.

Källor: Statens energimyndighet, Naturvårdsverket, Statistiska centralbyrån, SIKA.

2 Marknadsbaserade styrmedel

Marknadsbaserade instrument är viktiga för att nå både nationella miljöpolitiska mål och målen inom EU:s strategi för hållbar utveckling. Det är framför allt miljörelaterade skatter som har en viktig roll, men även avgifter, pantsystem och s.k. gröna elcertifikat används.

En viktig del i regeringens gröna skattestrategi är den inkomstneutrala skatteväxling som påbörjades 2001. I budgetpropositionen för 2005 har regeringen föreslagit att skatteväxlingen ska fortsätta med sammanlagt 3,4 miljarder SEK 2005. Vidare har regeringen aviserat sina planer på att göra en miljöinriktad fordonsskatteomläggning för lätta fordon i enlighet med förslagen i Vägtrafikskatteutredningens slutbetänkande (SOU 2004:63).

Den dominerande delen av intäkterna från de miljörelaterade skatterna kommer från energi- och koldioxidskatterna, se tabell 4.

Tabell 4. Intäkter från miljö-, energi- och fordonsrelaterade skatter

Löpande priser, miljarder SEK

	2001	2002	2003
Energiskatt	36,4	37,1	36,4
Koldioxidskatt	17,0	19,9	23,8
Svavelskatt	0,08	0,15	0,12
Särskild skatt på elkraft fr. kärnkraftsverk	1,9	1,8	1,8
Fordonsskatt	7,0	7,4	7,7
Övriga miljörelaterade skatter	1,4	1,4	1,3
Summa totalt	63,9	67,9	71,2
% av totala skatteintäkter	5,4	5,8	5,8

Källa: Finansdepartementet.

Handel med utsläppsrätter kan bidra till att klimatmålen nås på ett kostnadseffektivt sätt. I juli 2001 tillsatte regeringen en utredning för att ta fram riktlinjer för ett svenskt system för tillämpning av Kyotoprotokollets flexibla mekanismer. I april 2004 presenterade utredningen sitt tredje delbetänkande (SOU 2004:62 och prop. 2004/05:1) som lägger fast principerna för genomförandet av EU:s utsläppshandelssystem i Sverige samt föreslår nödvändiga lagändringar. Regeringens nationella fördelningsplan för tilldelning av utsläppsrätter har godkänts av kommissionen.

I maj 2003 infördes ett system för handel med certifikat för el från förnybara energikällor⁵⁹. Systemet syftar till att öka andelen elektricitet som produceras med förnybara energikällor och därmed minska utsläppen av koldioxid från elproduktion.

3 Effekter på miljön och produktmarknaderna

De marknadsbaserade styrmedlen har i första hand utvärderats med avseende på miljöpåverkan och i mindre utsträckning med avseende på

⁵⁸ Energimyndigheten 2004, "Energiläget 2003".

⁵⁹ Hit räknas el producerad med vindkraft, solenergi, geotermisk energi, vågenergi, biobränslen samt småskalig vattenkraft.

marknaders funktionssätt. Miljöskatterna har bidragit till att minska miljöfarliga utsläpp.

I Naturvårdsverkets och Energimyndighetens senaste prognos förväntas de svenska utsläppen av växthusgaser minska med 1,3 procent till 2010 relativt utsläppsnivån år 1990. Prognosen förutsätter att de nu gällande miljöpolitiska instrumenten behålls och att EU:s utsläppshandelssystem införs år 2005.⁶⁰

Den analys som har utförts inför utvärderingen av den svenska klimatstrategin visar att utsläppshandel kan vara ett effektivt instrument. Beräkningar har gjorts på effekterna av EU:s utsläppshandelssystem för svenska företag. Enligt beräkningarna kommer effekterna på konkurrenskraften att variera kraftigt mellan olika branscher. En stor del av den energiintensiva industrin kan komma att få en avsevärt försämrad konkurrenskraft. På branschnivå och i ett längre perspektiv finns dock betydande substitutionsmöjligheter mellan fossil energi och andra produktionsfaktorer, varför effekterna på konkurrenskraften blir mer begränsade.⁶¹

II.F Kapitalmarknader och finansiella tjänster

Effektiva finansiella marknader är av stor vikt för skapande av nya företag och tillväxt i befintliga företag. Inom EU pågår ett intensivt arbete med att integrera kapitalmarknaderna genom genomförandet av handlingsplanerna för finansiella tjänster respektive riskkapital. Sverige verkar för ett snabbt genomförande av handlingsplanerna.

1 Lagförslag och regelverk

Det finansiella systemet bör vara effektivt och tillgodose såväl samhällets krav på stabilitet som konsumenternas intresse av ett gott skydd. I linje med detta har den finansiella lagstiftningen reformerats ytterligare.

1.1 Utveckling av lagstiftning

Bankernas inlåningsmonopol upphävdes genom lag den 1 juli 2004 (prop. 2003/04:139). Kreditmarknadsföretag och icke-finansiella företag får nu ta emot inlåning från allmänheten vilket väntas stärka konkurrensen.

Den 1 juli 2004 trädde även lagen om säkerställda obligationer i kraft (prop. 2002/03:107 samt SFS 2003:1223). Genom lagen ges svenska bostadsinstitut möjlighet till upplåning på särskilt fördelaktiga villkor. Konkurrensneutralitet med övriga EU har därmed uppnåtts.

På värdepappersområdet är regleringsarbetet koncentrerat till att skapa en gemensam värdepappersmarknad inom EU. Med anledning av EG-direktivet om marknader för finansiella instrument har regeringen tillsatt en utredare för att se över frågor som rör lagstiftningen för värdepappersinstitut, börser och auktoriserade marknadsplatser (dir. 2004:90). Vidare har regeringen, med anledning av det EG-direktiv som har antagits på området, tillsatt en utredare som ska se över lagstiftningen om värdepappersprospekt (dir. 2004:41).

En annan utredning har haft i uppdrag att föreslå hur det nya EG-direktivet om marknadsmissbruk ska införlivas i Sverige och hur den svenska insiderlagstiftningen i övrigt kan skärpas. Utredaren överlämnade sitt betänkande (SOU 2004:69) i juli 2004.

Tillsynen över företag i finansiella koncerner ska utvecklas. Arbetet med att genomföra EG-direktivet inom området pågår och väntas vara genomfört i juli 2005.

Regeringen har presenterat förslag till skärpning av den svenska lagstiftningen om penningtvätt (prop. 2003/04:156). Förslagen bygger på reviderade EG-regler och syftet är att utvidga ansvaret för att förhindra penningtvätt till företag och personer som är verksamma utanför den finansiella sektorn.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare för att se över insättningsgaranti- och investerarskyddssystemen samt lämna förslag på hur den svenska lagstiftningen bör utformas för att bättre kunna möta olikheter i andra europeiska ersättningssystem (dir. 2004:19).

Reglerna om försäkringsförmedling är under omarbetning, i syfte att genomföra ett EG-direktiv om försäkringsförmedling. Ett fullgott kundskydd och goda förutsättningar för konkurrens på lika villkor är viktiga utgångspunkter

⁶⁰ Naturvårdsverket och Energimyndigheten 2004, Kontrollstation 2004, underlag till utvärdering av Sveriges klimatstrategi.

⁶¹ ITPS 2004, "Basindustrin och Kyoto – Effekter på konkurrenskraft av handel med utsläppsrätter".

vid utformningen av den nya lagstiftningen (Ds 2004:10).

Den 1 januari 2004 trädde ändrade solvensregler för försäkringsbolag i kraft (prop. 2002/03:94). Lagstiftningsarbetet innebar ett genomförande av två EG-direktiv på området, och syftar till att stärka försäkringstagarnas skydd genom skärpta solvenskrav samt ett klargörande av Finansinspektionens möjligheter att på ett tidigt stadium ingripa mot felände försäkringsföretag.

Vidare trädde nya regler som syftar till att stärka försäkringstagarnas skydd i livförsäkringsbolag i kraft den 1 juli 2004 (prop. 2003/04:109). Den nya regleringen avser att motverka risken för intressekonflikter mellan olika intressenter i dessa bolag, och är en följd av den turbulens som präglade livförsäkringsmarknaden de senaste åren. Som ett led i detta arbete utreds även möjligheten att införa lagstadgad flytträtt för pensionsparande. En promemoria i ämnet har sänts ut på remiss.⁶²

Försäkringsföretagsutredningen presenterade i september 2004 ett delbetänkande med förslag till hur EG-direktivet om tjänstepensionsinstitut ska genomföras (SOU 2004:101).

Regeringen har vidare lämnat förslag till riksdagen om hur redovisningslagstiftningen bör anpassas till den s.k. IAS-förordningen (prop. 2004/05:24).

1.2 Övervakning av finansiella företag och marknader

Den snabba utvecklingen på de finansiella marknaderna har ökat kraven på den finansiella tillsynen.

Inom den stabilitetsinriktade tillsynen har Finansinspektionen utvecklat tillsynsmodeller som gör det möjligt att få en årlig samlad bedömning av situationen och av riskerna i det finansiella systemet.⁶³ Under 2003 utvecklades tillsynsstrategin ytterligare genom att samtliga företag under Finansinspektionens tillsyn bedömdes och placerades i en riskkategori.

Nya regler och det faktum att en allt större del av befolkningen har blivit mer aktiva i sina val av sparformer har medfört att Finansinspektionens ansvar för den marknadsinriktade tillsynen har blivit mer uttalat. Samtidigt har kraven på den stabilitetsinriktade tillsynen också ökat.

1.3 Åtgärder för förbättrad ägarstyrning

I september 2002 tillsatte regeringen en Förtroendekommission med uppdrag att etablera en dialog med näringslivet, granska om det förekommer förtroendskadliga företeelser inom näringslivet, analysera behovet av åtgärder som kan stärka och säkerställa förtroendet för näringslivet samt föreslå åtgärder som bedöms nödvändiga (dir. 2002:115). Under arbetets gång inrättade Förtroendekommissionen den s.k. Kodgruppen som fick i uppdrag att utforma ett förslag till en svensk kod för bolagsstyrning, motsvarande de koder som finns i andra länder. Kodgruppen presenterade sitt förslag i april 2004 (SOU 2004:46). Förslaget syftar inte till att leda till lagstiftning.

I april 2004 överlämnade Förtroendekommissionen sitt slutbetänkande (SOU 2004:47). I betänkandet konstateras att det inte kan anses föreligga någon generell förtroendekris för det svenska näringslivet, men att det under senare år har förekommit ett betydande antal förtroendskadliga företeelser. För att förebygga sådana företeelser har Förtroendekommissionen bedömt att ett stort antal lagstiftningsåtgärder bör vidtas vid sidan av den bolagsstyrningskod som har föreslagits. Förtroendekommissionens betänkande har remitterats och behandlas för närvarande i Regeringskansliet.

2 Marknadsutveckling

Kurserna på Stockholmsbörsen fortsatte att stiga under första halvåret 2004. Under samma period uppgick aktieomsättningen till 14,9 miljarder SEK i genomsnitt per dag, vilket är den högsta omsättningen sedan 2001.

⁶² Promemoria om flytträtt för pensionsparande, Finansdepartementet, juni 2004.

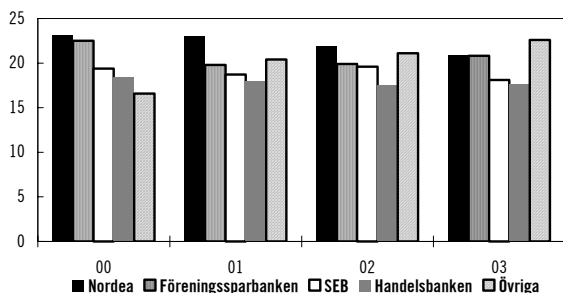
⁶³ Finansinspektionen 2003, "Finanssektorns stabilitet 2003".

Sju nya bolag noterades på Stockholmsbörsen, vilket kan jämföras med noll under första halvåret 2003.⁶⁴ Samtidigt ökade utlandsägandet till 33 procent, vilket är ett trendbrott efter en flerårig tillbakagång.

2.1 Strukturomvandlingen i den finansiella sektorn

I december 2003 uppgick antalet banker i Sverige till 127, vilket är en ökning med fyra banker sedan 2000.⁶⁵ Mellan 2000 och 2003 har de mindre bankerna fortsatt att öka sina marknadsandelar på de stora bankernas bekostnad. De fyra största bankernas andel av in- och upplåning från svensk allmänhet var 77,4 procent i slutet av 2003, vilket är en minskning med sex procentenheter jämfört med 2000. På motsvarande sätt har de fyra största bankernas andel av utlåning till svensk allmänhet minskat med 4,6 procentenheter till 72,7 procent under treårsperioden.⁶⁶

Diagram 3. Andel av in- och upplåning från svensk allmänhet

Källa: Svenska bankföreningen.

Antalet Internetkunder fortsätter att öka. Vid utgången av 2003 fanns totalt 5,2 miljoner avtal med Internetbankerna, vilket motsvarar en ökning med 14 procent jämfört med föregående år. Av denna ökning svarade företagskunder för 22 procent och privatkunder för 78 procent.⁶⁷

Den konsolidering av de nordiska och baltiska värdepappersmarknaderna som blivit resultatet

av samgåendet mellan Stockholmsbörsen och Helsingforsbörsen har utvecklats och förstärkts. Kretsen av medlemmar i NOREX-samarbetet⁶⁸ har därmed vidgats och omfattar numera hela Norden samt Estland och Lettland.⁶⁹

I april 2004 tillkännagavs en överenskommelse om samgående mellan den svenska värdepapperscentralen (VPC) och den finska motvarigheten i en gemensam central värdepappersförvarare och clearingorganisation. Denna kommer att omfatta 70 procent av den nordiska marknaden för sådana tjänster. Samgåendet förväntas slutföras under hösten 2004.⁷⁰

2.2 Åtgärder för att stärka konsumenternas ställning

Regeringens arbete på det finansiella området har lett till att konsumentskyddet i flera avseenden stärkts, bl.a. genom ny lagstiftning men också genom ökade möjligheter för konsumenterna att få information om finansiella produkter. Utvecklingen på det finansiella området är fortsatt intensiv. Det är därför viktigt att identifiera och åtgärda eventuella problem som kan uppstå för konsumenterna.

I juli 2004 trädde lagen om finansiell rådgivning till konsumenter i kraft (SFS 2003:862). Lagen innebär att ett kompetenskrav införs för den som ska lämna rådgivning, att råden måste dokumenteras samt att en skadeståndsskyldighet för rådgivare som har agerat vårdslöst införs.

Konsumentombudsmannens försöksverksamhet att företräda konsumenter gentemot näringsidkare vid allmän domstol i tvister som rör finansiella tjänster har utvärderats.⁷¹ Regeringen har beslutat att förlänga försöksverksamheten till utgången av 2006 (prop. 2004/05:1).

Med anledning av EG-direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster kommer Distansavtalslagen att kompletteras med gemensamma bestämmelser för distansförsäljning av finansiella tjänster. En proposition ska överlämnas till riksdagen under hösten 2004.

⁶⁴ Affärsvärlden nr 22, 26 maj 2004.

⁶⁵ www.bankforeningen.se.

⁶⁶ Svenska Bankföreningen, Bank- och finansstatistik 2002 och 2003.

⁶⁷ Svenska Bankföreningen, bilaga till pressmeddelande 22 mars 2004.

⁶⁸ NOREX (Nordic Exchanges) är en strategisk allians mellan börserna i Norden, Estland och Lettland.

⁶⁹ NOREX pressmeddelande 7 april 2004.

⁷⁰ VPC pressmeddelande 22 april 2004.

⁷¹ Överlämnande av utredningsrapport – KO:s medverkan vid vissa konsumenttvister, dnr Jo2004/680.

Bilaga 1 Samverkan mellan nationell politik och Lissabonstrategin

Lissabonstrategins breda reformagenda överensstämmer väl med regeringens syn på hur tillväxtfrämjande arbete ska bedrivas. Regeringen anser att strategin ger mervärde i det nationella tillväxtarbetet. De omfattande utvärderingar som görs på EU-nivå kan bidra till lärdomar i det nationella tillväxtarbetet. Genom utbyte av goda exempel med andra medlemsstater kan Sverige få bidrag till sitt tillväxtarbete. De instrument som används på EU-nivå kan även utnyttjas för att mäta och utvärdera den nationella politiken. Det finns därför en ambition att på ett effektivt sätt integrera Lissabonstrategin i nationell politik, inte minst i den ekonomiska politiken.

Ett utvecklingsarbete har inletts i Regeringskansliet under 2004 med syfte att utveckla instrument som stödjer en ökad samverkan mellan nationell politik och Lissabonstrategin. Detta bedrivs som ett prioriterat arbetsområde.

Ett exempel på Lissabonstrategins förankring i den svenska politiken är på konkurrensområdet. Lissabonstrategin är den övergripande strategi som styr gemenskapens konkurrenspolitik och därmed också i stor utsträckning det nationella arbetet på området ifråga. Strategin används också som en ledstjärna vid behov av prioriteringar, liksom som en övergripande policymålsättning för arbetet inom konkurrenskraftsrådets område. Kommissionens inre marknadsstrategi, och konkurrenskraftsrådets slutsatser, fungerar som en paraplystrategi för arbetet på den inre marknaden. Strategin erbjuder ett tydligt och handlingsorienterat instrument för arbetet med de nödvändiga reformerna på den inre marknaden 2003 till 2006. Regeringen återkommer frekvent till strategin i det dagliga arbetet, dels för att kontrollera överensstämmelse mellan mål och verklighet, dels för att få en överblick av vad kommissionen avser att göra på diverse områden. Den inre marknadsstrategin är också ett användbart instrument för att bibehålla en horisontell överblick av inre marknadsarbetet inom Regeringskansliet.

Lissabonstrategin i budgetpropositionen 2005

En central del i arbetet med att integrera Lissabonstrategin i nationell ekonomisk politik är att på ett tydligare sätt koppla EU-dimensionen till budgetprocessen. Under 2004

har Lissabonstrategins målsättningar för första gången lyfts fram i budgetarbetet. Arbetet påbörjades inför den ekonomiska vårpropositionen 2004 och har utvecklats i sammanställningen av budgetpropositionen för 2005.

Finansplanen

I finansplanen för budgetpropositionen för 2005 beskrivs Lissabonstrategins åtgärder och mål kortfattat. Där framgår att Sveriges arbete med Lissabonstrategin är en väsentlig del av den nationella tillväxtpolitiken. Det konstateras vidare att uppfyllandet av strategins målsättningar ger betydande välfärdsvinster för Sverige. Sverige avser att i samband med halvtidsöversynen av Lissabonstrategin arbeta aktivt för att förbättra medlemsstaternas genomförande av de strukturreformer som är nödvändiga för att nå strategins målsättningar.

Utgiftsområden

Arbetet med att integrera Lissabonstrategin i den nationella politiken har resulterat i att den nationella politikens koppling till Lissabonstrategins målsättningar nämns i ett antal utgiftsområden i budgetpropositionen. Särskilt stark koppling till strategin finns i Sveriges sysselsättningspolitik. Även inom forsknings- och utbildningspolitiken finns ett flertal exempel där strategin kopplats till det arbete som bedrivs på nationell nivå.

Information om Lissabonstrategin

Regeringen har alltsedan våren 2002 gett ut en årlig skrift som på ett lättillgängligt sätt förklarar Lissabonstrategin och dess mål samt regeringens syn på hur målen ska uppnås. Skriften riktar sig till en bredare allmänhet och distribueras bl.a. till bibliotek, organisationer och ambassader. På regeringens hemsida finns dessutom temasidor om Lissabonstrategin.⁷²

⁷² <http://www.regeringen.se/sb/d/2504/a/13589>